

הַלְבוֹת חוֹבֵל וּמִזִּיק פָּרָק ה

א. אָסוּר לְאָדָם לַחְבֹּל, בֵּין בְּעֶצְמוֹ בֵּין בַּחֲבֵרוֹ. וְלֹא הַחוֹבֵל בְּלִבָּד, אֲלֵא כָּל הַמַּכָּה אָדָם כְּשֶׁר מִיִּשְׂרָאֵל בֵּין קָטָן בֵּין גָּדוֹל, בֵּין אִישׁ בֵּין אִשָּׁה, דֶּרֶךְ נִצְיוֹן הָרִי זֶה עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה, שְׁנֹאמֵר "לֹא יִסִּיף . . . לְהַכְתּוֹ" (דְּבָרִים כה, ג): אִם הִזְהִירָה תוֹרָה שְׁלֹא לְהוֹסִיף בְּהַכָּאת הַחוּטָא, קָל וְחֹמֶר לַמַּכָּה אֶת הַצַּדִּיק. אֲפֹלוּ לְהַגְבִּיחַ יָדוֹ עַל חֲבֵרוֹ, אָסוּר; וְכָל הַמַּגְבִּיחַ יָדוֹ עַל חֲבֵרוֹ, אָף עַל פִּי שְׁלֹא הִכָּהוּ הָרִי זֶה רָשָׁע.

ב. הַמַּכָּה אֶת חֲבֵרוֹ הַכָּאָה שְׁאִין בָּהּ שׁוּוֹה פְּרוּטָה לֹקָה, שֶׁהָרִי אֵין כָּאֵן תַּשְׁלוּמִין כְּדִי שְׂיִהְיֶה לָּאוּ זֶה נָתַן לְתַשְׁלוּמִין. וְאֲפֹלוּ הִכָּה עָבַד חֲבֵרוֹ הַכָּאָה שְׁאִין בָּהּ שׁוּוֹה פְּרוּטָה לֹקָה, שֶׁהָרִי יִשְׁנֹו בְּמַקְצֵת מַצּוּוֹת. וְגוֹי שֶׁהִכָּה אֶת יִשְׂרָאֵל חֵיב מִיתָה, שְׁנֹאמֵר "וַיִּפֹּן כֹּה וְכֹה, וַיֵּרָא כִּי אֵין אִישׁ; וַיֵּךְ, אֶת-הַמִּצְרִי" (שְׁמוֹת ב, יב).

ג. קָנַס קָנְסוּ חֲכָמִים לְאֵלוּ הַשּׁוֹטִים בְּעַלֵּי זְרוּעַ, שְׂיִהְיֶה הַנֶּחָבֵל נֶאֱמָן, וְנִשְׁבַּע בְּנִקִּיטַת חֶפֶץ שְׁזֶה חָבֵל בּוֹ חָבֵל זֶה, וְנוֹטֵל מֶה שְׁרָאוּי לוֹ: וְהוּא, שְׂיִהְיֶה שֵׁם עֲדִים.

ד. פִּיצַד: הָיוּ שְׁנֵי עֲדִים מְעִידִין אוֹתוֹ שֶׁנִּכְנַס לְתוֹךְ יָדוֹ שְׁלֵם, וַיֵּצֵא חָבוּל, וְלֹא רָאוּהוּ בָּעֵת שֶׁחָבֵל בּוֹ, וְהוּא אוֹמֵר לֹא חָבַלְתִּי, וְהִלָּה אוֹמֵר אֲתָה חָבַלְתָּ בִּי הָרִי זֶה נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל.

ה. בַּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּשִׁהְיַתָּה הַמַּכָּה בְּמָקוֹם שְׁאֲפָשֵׁר לוֹ לְהַכּוֹתָהּ לְעַצְמוֹ, אוֹ שֶׁהָיָה עִמָּהֶם שְׁלִישִׁי שְׁאֲפָשֵׁר שְׁזֶה הַנֶּחָבֵל אָמַר לוֹ לַחְבֹּל בּוֹ, וְלִהְתָּרֵעַם עַל אַחֵר; אֲבָל אִם אֵין עִמָּהֶם אַחֵר, וְהִיתָה הַמַּכָּה בְּמָקוֹם שְׁאִינוּ יָכוֹל לַעֲשׂוֹתָהּ בְּעֶצְמוֹ, כְּגוֹן שֶׁהִיתָה נִשְׂיָכָה בֵּין כְּתָפָיו וְכִיוּצָא בְּזֶה הָרִי זֶה נוֹטֵל בְּלֹא שְׁבוּעָה.

ו. הוֹדָה הַחוֹבֵל שֶׁהוּא חָבֵל, מְשַׁלֵּם חֲמִשָּׁה דְּבָרִים, שֶׁהָרִי הָעֲדִים הָיוּ שֵׁם שְׁנִכְנַס לְתוֹךְ יָדוֹ שְׁלֵם בְּשַׁעַת הַמְּרִיבָה, וַיֵּצֵא חָבוּל. אֲבָל אִם לֹא הָיוּ שֵׁם עֲדִים כָּלֵל, וְהוּא אוֹמֵר חָבַלְתָּ בִּי, וְהוֹדָה מְעַצְמוֹ פָּטוּר מִן הַנֶּזֶק וּמִן הַצָּעַר, וְחֵיב בְּשַׁבַּת וּבִשְׁתַּת וּרְפוּי עַל פִּי עַצְמוֹ; לְפִיכֶךָ אִם כָּפַר וְאָמַר לֹא חָבַלְתִּי, נִשְׁבַּע שְׁבוּעַת הַסֵּת.

ז. וְלָמָּה מְשַׁלֵּם אָדָם שְׁלוּשָׁה דְּבָרִים אֵלוּ, עַל פִּי עַצְמוֹ: שֶׁהַשְּׁבַת וְהָרְפוּי מְמוֹן הוּא, וְאִינוּ קָנַס שְׁאֵם לֹא יִתֵּן לוֹ, הָרִי חֲסָרוֹ מְמוֹן שֶׁהוּא מִתְּרַפָּא בּוֹ וּבִטֵּל מִמְּלֹאכְתּוֹ. וְהַבִּשְׁתַּת לֹא הִגִּיעָה לוֹ, אֲלֵא בְּשַׁעַת שֶׁהוֹדָה בְּפָנָיו שֶׁהוּא חָבֵל בּוֹ שֶׁהַנֶּחָבֵל שְׁלֹא חָבֵל בּוֹ אָדָם, אֵין לוֹ בִּשְׁתַּת, וְהוֹדָאתוֹ בְּבֵית דִּין, הִיא שְׁבִישָׁה אוֹתוֹ.

ח. נִמְצָאתָ לָמַד שְׁאִין הַפָּרֶשׁ בְּבִשְׁתַּת בֵּין בּוֹשָׁה הַמַּגִּיעָה לוֹ אִם חָבֵל בּוֹ בְּפָנָיו אַחֲרִים, וּבֵין בּוֹשָׁה הַמַּגִּיעָה לוֹ בָּעֵת שֶׁהוֹדָה בְּפָנָיו אַחֲרִים שֶׁחָבֵל בּוֹ; לְפִיכֶךָ מְשַׁלֵּם אָדָם בִּשְׁתַּת, עַל פִּי עַצְמוֹ.

ט. אִינוּ דוּמָה מִזִּיק חֲבֵרוֹ בְּגוּפוֹ, לְמִזִּיק מְמוֹנוֹ: שֶׁהַמִּזִּיק מְמוֹן חֲבֵרוֹ כִּיּוֹן שְׁשַׁלֵּם מֶה שֶׁהוּא חֵיב לְשַׁלֵּם, נִתְּכַפֵּר לוֹ. אֲבָל חוֹבֵל בַּחֲבֵרוֹ אָף עַל פִּי שֶׁנָּתַן לוֹ חֲמִשָּׁה דְּבָרִים, אֵין מִתְּכַפֵּר לוֹ; וְאֲפֹלוּ הַקָּרִיב כָּל אֵילֵי נְבוֹיוֹת, אֵין מִתְּכַפֵּר לוֹ, וְלֹא נִמְחַל עֲווֹנוֹ, עַד שְׂיִבְקֶשׁ מִן הַנֶּחָבֵל וַיִּמְחַל לוֹ.

י. וְאָסוּר לְנִחָבֵל לְהִיּוֹת אַכְזָרִי, וְלֹא יִמְחַל לוֹ; וְאֵין זֶה דֶּרֶךְ זָרַע יִשְׂרָאֵל. אֲלֵא כִּיּוֹן שֶׁבִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ הַחוֹבֵל, וְנִתְּחַנַּן לוֹ פַּעַם רִאשׁוֹנָה

ושְׁנִיָּה, וַיֵּדַע שֶׁהוּא שָׁב מִחֶטְאוֹ, וְנָחַם עַל רָעָתוֹ יִמְחַל לוֹ. וְכָל
הַמַּמְהָר לְמַחֵל הָרִי הוּא מְשַׁבַּח, וְרוּחַ חֲכָמִים נוֹחָה הַמָּנוּ.

יא. וְעוֹד יֵשׁ הַפֶּרֶשׁ בֵּין נִזְקֵי גּוֹפּוֹ לְנִזְקֵי מַמּוֹנוֹ, שֶׁהָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ
סָמָה עֵינֵי, קִטַּע אֶת יָדֵי, עַל מְנַת שְׂאֵתָה פֶּטוּר הָרִי זֶה חַיֵּב
בְּחֻמָּשָׁה דְּבָרִים: שֶׁהַדָּבָר יָדוּעַ, שְׂאִין אָדָם רוּצָה בְּכָךְ.

יב. אָבֵל הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ קָרַע אֶת כְּסוּתִי, שֹׁבֵר אֶת כְּדֵי, עַל מְנַת
שְׂאֵתָה פֶּטוּר הָרִי זֶה פֶּטוּר; וְאִם לֹא אָמַר לוֹ עַל מְנַת שְׂאֵתָה
פֶּטוּר הָרִי זֶה חַיֵּב לְשֵׁלֶם, אָף עַל פִּי שֶׁהִרְשָׁהוּ לְהַשְׁחִית.

יג. בַּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּשִׁבְאוֹ הַכָּלִים לְיָדוֹ תַּחֲלָה בְּתוֹרַת
שְׁמִירָה, כְּגוֹן שֶׁהָיוּ שְׂאוּלִין אוֹ מַפְקְדִין אֶצְלוֹ, וְאָמַר לוֹ שֹׁבֵר
וְקָרַע, וְעָשָׂה כֵּן חַיֵּב לְשֵׁלֶם, עַד שְׂיֹאמַר לוֹ עַל מְנַת שְׂאֵתָה
פֶּטוּר; אָבֵל אִם אָמַר לוֹ קַח כָּלִי זֶה וְשֹׁבֵרוֹ, בְּגָד זֶה וְקָרָעוֹ,
וְעָשָׂה כֵּן הָרִי זֶה פֶּטוּר.

יד. הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ שֹׁבֵר כָּלִיו שְׁלֹפְלוֹנִי עַל מְנַת שְׂאֵתָה פֶּטוּר,
וְעָשָׂה הָרִי זֶה חַיֵּב לְשֵׁלֶם, וְכֹאֵלֹו אָמַר לוֹ סָמָה עֵינֹו שְׁלֹפְלוֹנִי
עַל מְנַת שְׂאֵתָה פֶּטוּר. וְאָף עַל פִּי שֶׁהָעוֹשָׂה הוּא הַחַיֵּב לְשֵׁלֶם
הָרִי זֶה הָאוֹמֵר לוֹ שֶׁתָּפּוּ בְּעוֹזֵן וְרָשָׁע הוּא, שֶׁהָרִי הַכְּשִׁיל עוֹר
וְחִזַּק יָדֵי עוֹבְרֵי עֲבֵרָה.